

75 let velenjskega kina

Avtor razstave:
Peter Groznik - Peč

Viri:
zbirke in arhivi Festivala Velenje, Knjižnice Velenje in Muzeja Velenje (fond Lojzeta Ojsterška), Miran Kambič
ter zasebne zbirke Milene Breznik, Danice Ograjenšek, Francija Miklavžine, Marjana Marinška, Jožice Grebenšek in
Boris Salobir: Film in filmska kultura v Šaleški dolini (pregledni zapis); Šaleški razgledi 18, 2021

Velenje, december 2024

**KNJIŽNICA
VELENJE**

Festival Velenje

Kino
V E L E N J E

**muzej
VELENJE**

Kino Velenje

Kino Velenje je edini delujoči kinematograf na savinjsko-šaleškem območju. Od leta 2008 deluje pod okriljem Festivala Velenje in vzorno ohranja lokalno tradicijo kinematografske dejavnosti ter po najboljših močeh skrbi za nadaljnji razvoj te panoge v domačem, regionalnem in slovenskem okolju. V letu 2024 Festival Velenje - Kino Velenje z vrsto aktivnosti slavi 75-letnico delovanja kina v mestu. Raznolik sklop programov se je s filmskim mini maratonom slovenskih filmov začel natanko ob obletnici prve kinematografske predstave. Prva kinodvorana je bila ob robu Sončnega parka s prostovoljnim delom zgrajena leta 1948, v njej pa so 15. januarja 1949 predvajali tedanjo novost, prvi slovenski celovečerni igrani zvočni film Na svoji zemlji. Skozi leta razvoja modernega mladega Velenja se je kinematografska dejavnost krepila in desetletja v kino privabljala številne generacije občank in občanov. Ob Škalskem jezeru je nekdanje zelo uspešno deloval še letni kino, z razvojem mesta pa se je prikazovanje filmov preselilo tudi v kulturni dom ter kasneje v sodobni kinodvorani Hotela Paka, kjervelenjski kino živi še danes.

Kino Velenje predstavlja osrednji steber filmske kulture širšega območja, s svojim raznolikim in celovitim rednim programom pa skozi vse leto privablja filmsko občinstvo različnih okusov. Prioritetno je zavezan k prikazovanju naslovov kakovostnega in umetniškega filma, ki predstavljajo več kot polovico njegovega sporeda. Ob podpori Mestne občine Velenje, Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in evropskega združenja Europa Cinemas gledalcem ponuja širok spekter aktualnih filmov, med katerimi posebno pozornost namenja nacionalni in evropski filmski produkciji. V svoji veliki dvorani redno gosti številne slovenske filmske ustvarjalce, ki nove filme na pot med občinstvo pospremijo v sproščenih pogovorih z obiskovalci. Kino Velenje je pripravil in organiziral ustanovno skupščino Art kino mreže Slovenije, v nacionalnem združenju prikazovalcev kakovostnega in umetniškega filma pa je zelo dejaven in v tesnem sodelovanju z drugimi kinematografi, Slovenskim filmskim centrom ter ostalimi partnerji prispeva k razvoju filmske kulture v domovini. Posebej pomemben in prelomen uspeh AKMS je bil prehod na digitalno projekcijsko tehniko, ki je omogočil preživetje ter nadaljnje programsko sodelovanje slovenskih mestnih kinematografov.

Velenjski kino veliko pozornost namenja programom filmske vzgoje za vse generacije. Poleg vodenih šolskih predstav vsako leto pod okriljem Pikinega festivala pripravi Pikin kino, v času šolskih počitnic pa sklope kakovostnih filmov za otroke in mladostnike. Filmsko-vzgojni program Kinozaver na prve korake v filmski svet že več kot desetletje usmerja vse absolvente vseh enot velenjskega vrtca. Kakovostne programe filmske vzgoje za vse generacije Kino Velenje gradi v tesnem sodelovanju z različnimi društvi in ustanovami, z izrazito pozornostjo do filmske dediščine in avdiovizualne produkcije avtorjev iz domačega okolja pa v svoj program vključuje tudi različne domoznanske filme. Filmski spored skozi vse leto bogati s tematskimi cikli, ki občinstvu približajo tudi produkcijo študentov AGRFT, izbore filmov Animateke, programe Filmskega tedna Evrope, izbore filmov z različnih festivalov itd. V poletnih mesecih pa kino svojo dejavnost umesti tudi na prosto in ob velenjskem kulturnem domu pripravi cikel Zvezde pod zvezdami.

Kino Velenje je pomemben gradnik lokalne, regionalne in nacionalne filmske krajine, ki s premišljeno oblikovanim programom vedno znova gradi mostove med ustvarjalci in občinstvom ter vsakomur omogoča dostop do raznolikih vsebin, širjenje obzorij in osebnostno rast. Tedensko v štirih dneh obratovanja zavrti več kot deset filmov, ki predstavljajo praktično celotno aktualno slovensko kinematografsko ponudbo tako kakovostnega avtorskega kot tudi komercialnega filma.

Filmski mini maraton slovenskih filmov ob obletnici prve kinematografske predstave v Velenju

Premiera filma Šepet metulja

Filmski kulturni dan z Markom Mandičem za osnovnošolce

Kinozaver v svetove filmskih izraznih sredstev, kina in filmskega ustvarjanja vsako leto popelje zaključno generacijo otrok velenjskih vrtcev.

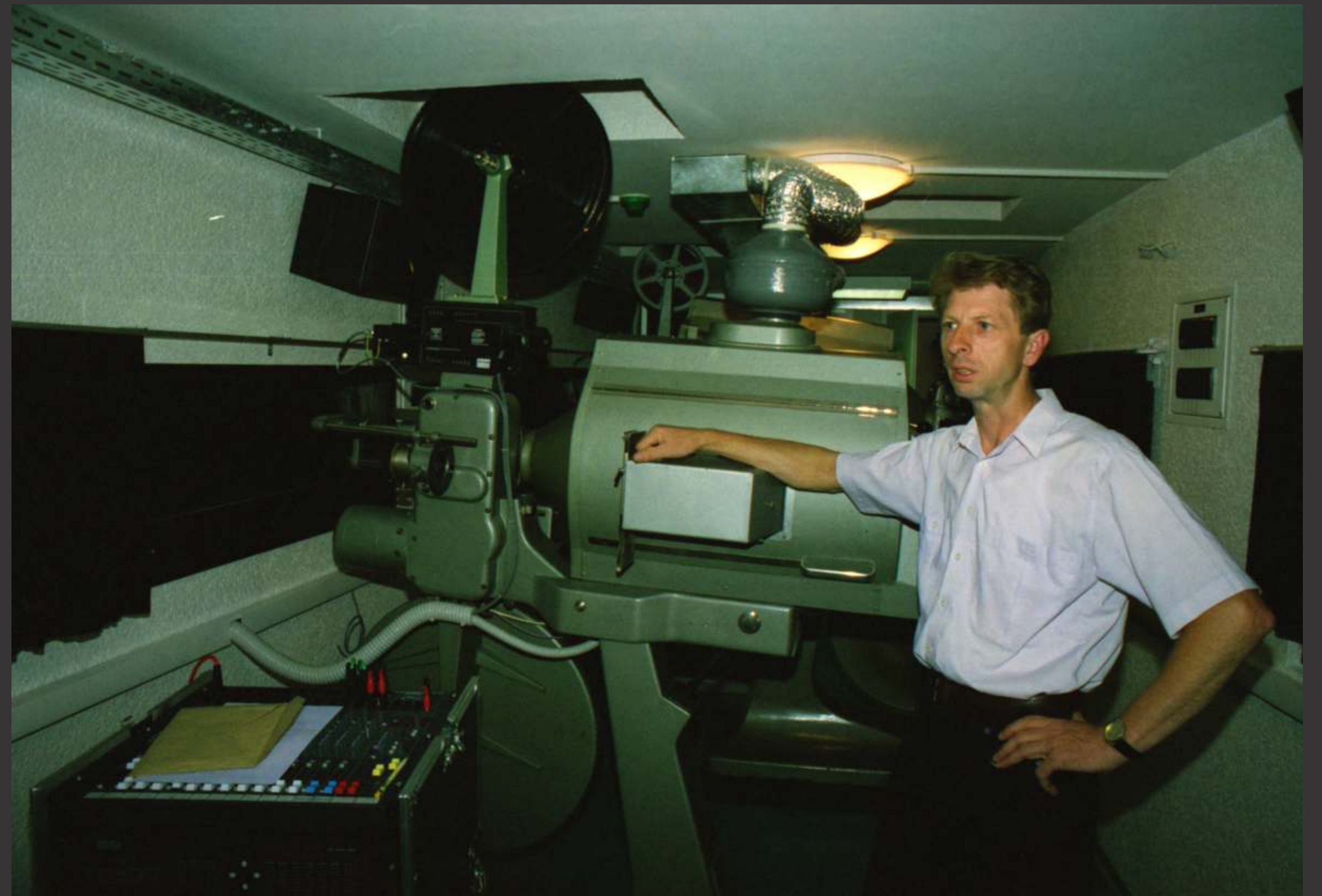
75 let vedno novih filmov in drugih sprememb

Prvo velenjsko dvorano so si prebivalci leta 1948 zgradili s prostovoljnim delom ob robu Sončnega parka. V njej je bila leta 1949 prva kinematografska projekcija, kino dejavnost pa se je po odprtju kulturnega doma leta 1960 vrsto let izvajala v obeh dvoranih. V kulturnem domu je bil pomemben del občasnega programa izbor kakovostnih naslovov pod znamko Filmsko gledališče, kino ob parku pa je vsakodnevno odvrtil vso razpoložljivo filmsko produkcijo. Leta 1992 je dvorano rednega kina uničil požar, kinematografski spored je bili od tedaj naprej na voljo le v Domu kulture Velenje. Leta 1998 je Velenje pridobilo dve sodobni dvorani v Hotelu Paka, ki sta obratovali do zaprtja iz poslovnih razlogov leta 2005. Svoja vrata sta pod okriljem sektorja kulture lokalne skupnosti znova odprli leta 2007, začasno pa sta jih zaprli zgolj v času pandemije leta 2020. Spored kina je skozi vsa leta občinstvu omogočal dostop do večine razpoložljive ponudbe filmov iz kinematografske distribucije obeh ključnih segmentov: (nekdaj prevladujočega) komercialnega in (dandanes prevladujočega) kakovostnega in umetniškega filma. Filmi na platnih so vsa ta leta vedno znova odražali duh svojega časa.

Tehnika je v teh 75 letih doživela silovit razvoj, ki je bil viden tudi v velenjskem kinu. Prve predstave so ponujale sliko v formatu 4 : 3, za zvok pa je skrbel en zvočnik. Sledila sta razširitev slikovnega formata in stereo zvok, najprej analogni, kasneje digitalni in še kasneje prostorski. Filmski trak je kot medij filmske distribucije vztrajal do uvedbe digitalne tehnike DCI vse do leta 2014, ko so se pričele tudi 3D projekcije. Kino Velenje je vseskozi izrazito zvesto sledil tehnološkemu razvoju in zagotavljal profesionalne standarde kinematografske stroke svojega časa.

Skozi leta so se izrazito spreminjale tudi organizacijske oblike delovanja, ki so skupaj s spremembami življenjskega sloga in navad ter filmskih in drugih trendov zaznamovale posamezna obdobja. V prvih letih je kino zelo uspešno rasel na krilih zanosa izgradnje socialistične skupnosti ter posebej ponosnega širjenja kulture in prosvete. Za prve projekcije v prvi dvorani je poskrbelo Delavsko prosvetno društvo Svoboda. Leta 1967 so ustanovili zavod Dom kulture Velenje, njegov prvi direktor je bil Rudi Hrovat. V zgodnjih sedemdesetih je prišlo do preoblikovanja enot v TOZD-e in združitve v enovito delovno organizacijo. Leta 1975 se je osamosvojil TOZD Kino, ki ga je vodila Marica Djordjevič. Kino podjetje Velenje so pod njenim vodstvom ustanovili istega leta, vodila ga je do upokojitve. Od leta 1991 ga je vodila Milena Breznik, ki je do upokojitve sodelovala pri delu kina. Vrsto let je to podjetje kinematografsko dejavnost zelo uspešno izvajalo tudi v velenjskem domu kulture in v drugih krajih. Po nizu kinematografiji zelo naklonjenih let pa je cela vrsta družbenih, gospodarskih, tehničnih in drugih sprememb leta 2005 privedla do zaprtja kina iz poslovnih razlogov.

Ponovno odprtje kina je Mestna občina Velenje zagotovila s ponovno celostno umestitvijo kinematografske dejavnosti pod okrilje sektorja kulture, ki je z leti stopnjeval dejavnosti na področjih filmske umetnosti ter podpore AV ustvarjalnosti. Leta 1975 se je tedanji zavod Dom kulture Velenje združil z drugimi enotami v Kulturni center Velenje, kasneje poimenovan kot Kulturni center Ivan Napotnik Velenje. Njegov ravnatelj je leto zatem postal Marjan Marinšek. Leta 1988 je vodenje prevzel Vlado Vrbič. Kasneje se je center razformiral, pod Vrbičevim vodstvom pa je Knjižnica Velenje leta 2007 v sklopu enote Prireditve poskrbela za ponovno odprtje velenjskega kina v dvoranih Hotela Paka. Leta 2008 je bil ustanovljen Javni zavod Festival Velenje, ki ga vse od ustanovitve vodi Barbara Pokorny. Ob ustanovitvi se je nanj prenesla tudi kinematografska dejavnost.

Ena od stalnic velenjskega kina je izjemno strokovni in vedno prijazni Franci Miklavžina, kinooperater od leta 1979, fotografiran leta 1998.

Poglavitni mejniki

Izgradnja in odprtje prve dvorane: 1948

Prva projekcija: 15. januar 1949

Odprtje Doma kulture Velenje: 29. november 1960

Ustanovitev Kino podjetja Velenje: 14. avgust 1975

Rekordno leto: 1986: 226.000 obiskovalcev in obiskovalcev

Zaprtje kina zaradi požara: 5. april 1992

Odprtje velike in male dvorane v Hotelu Paka: 21. junij 1998

Zaprtje (kina in podjetja) iz poslovnih razlogov: 2005

Ponovni zagon kina pod okriljem Knjižnice Velenje: februar 2007

Prenos kino dejavnosti pod okrilje Festivala Velenje: 2008

Ustanovna skupščina AKMS v Velenju: 5. marec 2010

Vstop Kina Velenje v združenje Europa Cinemas: 2011

Začetek projekta filmske vzgoje Kinozaver: 19. marec 2014

Digitalne DCI projekcije v veliki dvorani Hotela Paka: 15. april 2014

Sprejem Lokalnega programa kulture MOV 2014-2020:
1. julij 2014

Digitalne DCI projekcije ciklusa Zvezde pod zvezdami na prostem:
5. julij 2021

Digitalne DCI projekcije v mali dvorani Hotela Paka:
1. april 2022 - po izteku zaprtja kina zaradi pandemije

Sprejem Lokalnega programa kulture MOV 2022-2028:
28. marec 2022

Filmski maraton v počastitev 75-letnice velenjskega kina:
15. januar 2024

Na krilih izgradnje

Začetki delovanja velenjskega kina segajo v čas po drugi svetovni vojni, ki ga je na celotnem območju Socialistične federativne republike Jugoslavije zaznamoval elan povojne obnove, industrializacije, elektrifikacije ter ostalih oblik socialistične izgradnje boljšega in pravičnejšega sveta. Te okoliščine so posebej izrazito usmerjale gradnjo modernega Velenja, ki je bila že v izhodiščih zastavljena kot vzorčni primer rasti in prosperitete mesta z visokim javnim standardom.

Prvi kulturi namenjen objekt mladega mesta je bila nekdanja kinodvorana ob robu Sončnega parka. Občanke in občani so jo s prostovoljnim delom zgradili leta 1948 v okoliščinah družbene ureditve, ki je stavila na solidarnost ter skokovit gospodarski in družbeni razvoj s kulturo in prosveto na čelu. Gradnjo je v celoti podpiral premogovnik, dela pa je vodil Ivo Rahten.

Ta dvorana je bila v petdesetih letih preteklega stoletja osrednje žarišče velenjskega kulturnega življenja, v njej so delovali ljubiteljsko gledališče, glasbena šola, pevski zbori ter drugi ustvarjalni kolektivi in posamezniki tistega časa. Na odru so se vrstile raznorodne prireditve: koncerti, gledališke predstave, predavanja in podobno. Program je koordiniralo in v največji meri izvajalo Delavsko prosvetno društvo Svoboda. Dvorana je bila opremljena z vso takrat najmodernejšo projekcijsko tehniko, prva filmska predstava v njej pa je bila velenjska premiera prvega slovenskega celovečernega zvočnega filma Na svoji zemlji.

Velenjčanke in Velenjčani so kino vzljubili takoj. Program se je postopoma krepil, obisk pa je hitro rasel. V poletnih mesecih je v Velenju deloval tudi letni kino ob bivši Restavraciji Jezero, tudi tam je bil obisk množičen. V času pred televizijo je kino prebivalcem omogočil prve stike z medijem gibljive slike ter ob radiu in časopisih predstavljal edino okno v svet. Pred posameznimi kino predstavami so predvajali tudi filmski obzornik, ki je predstavljal dosežke socialistične izgradnje, delovanje Gibanja neuvrščenih in druge aktualnosti iz domovine in tujine. Obisk kina je bil v tistih časih posebno doživetje, ljudje so se za to priložnost posebej lepo uredili, med odmori zaradi menjave kolotov in po predstavah pa so se radostno družili ob poglobljenih pogovorih o filmih in vsem ostalem.

Zanimanje za filmsko ustvarjalnost so v veliki meri spodbujali in usmerjali tiskani kino sporedi, film pa je bil tako kot drugod po svetu tudi v tedanji državi posebej pomembno in močno orodje propagande. V prvih letih srečevanja občinstva s kinematografsko izkušnjo pa niso bile prav redke situacije, v katerih je kdo razočarano ugotovil, da se na primer ne more dotakniti niti vijolic, kje šele dotičnih mične prodajalke na velikem platnu.

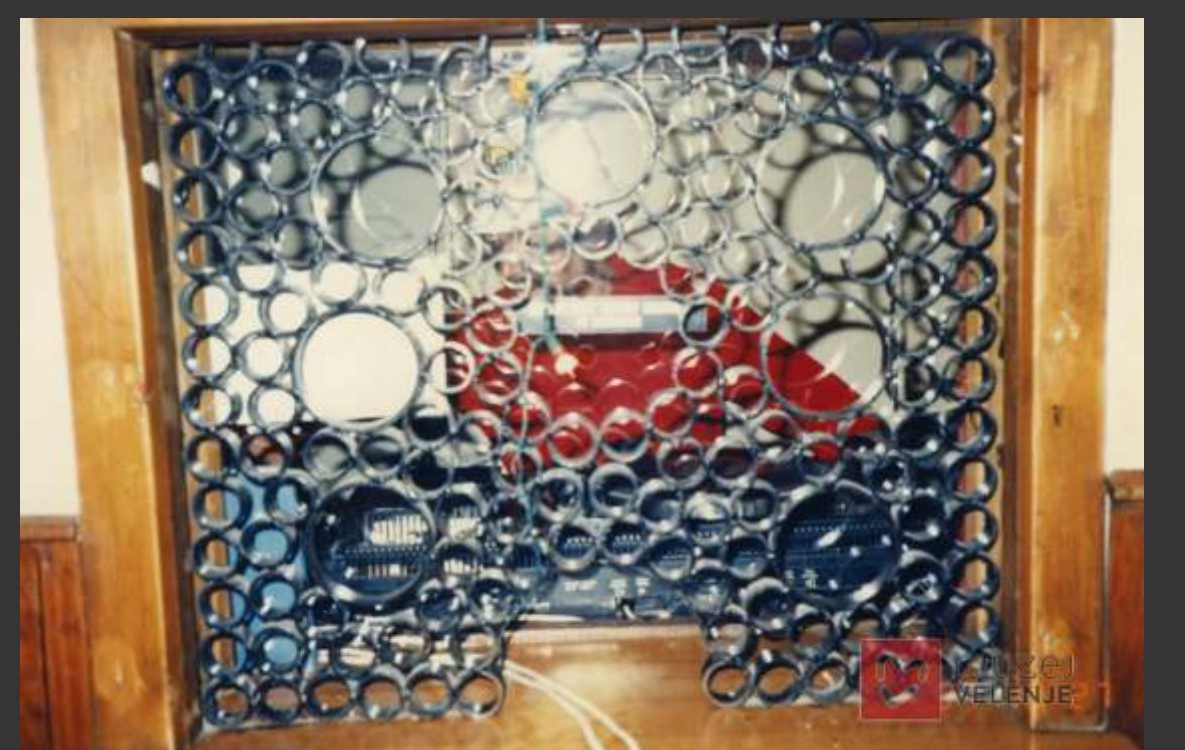
Ker je kino v Velenju začel delovati po zgodovinskem razhodu tedanjih Jugoslavije in Sovjetske zveze, je naše okolje preskočilo obdobje sovjetskega filma, ki je zaznamovalo urbana središča tedanje Jugoslavije. Seveda so posebno mesto v kinematografskem sporedu prvih let in še dosti kasneje zasedali domači filmi, v začetku večinoma partizanski. Odpiranje na zahod pa je na platna tedanje države kmalu prineslo večino najpomembnejših filmov iz produkcije ZDA in držav Zahodne Evrope, ki so zanimanje za kino in obisk dvignili še višje, hkrati pa so izrazito vplivali na tedanjo jugoslovansko filmsko produkcijo, ki je začela opazno napredovati. Raznolikost in kakovost filmskih sporedov sta se skozi leta krepili, ciljna občinstva pa so se začela profilirati. Velenjski kino pa je vedno znal zavrteti cel spekter aktualnih filmov in vsakomur zagotoviti dostop do ljubega mu naslova. Mnogi so katerega od filmov v kinu radostno videli večkrat.

Gradnja prve dvorane

Spominska plošča še danes spominja na dosežek graditeljev.

Okence pred blagajno

Priljubljena pridobitev je predstavljala tako ponos kot urbani vrvež mesta.

Letni kino ob Škalskem jezeru je bil vrsto let mestna atrakcija.

Kino sporedi so bili osrednji medij promocije filmske kulture.

Učenci in učitelji velenjske glasbene šole na odru nekdanje dvorane ob Sončnem parku

Odstiranja novih svetov

Leta 1960 je v mestnem središču zrasel impozanten kulturni dom, okrog katerega se je nadaljevala gradnja mesta moderne. Večina kulturnih dejavnosti se je preselila pod streho nove pridobitve, dvorana ob Sončnem parku pa je postala zgolj kinodvorana. Tudi kulturni dom je bil opremljen s sodobno projekcijsko tehniko, v njem je zaživelo Filmsko gledališče, vrsto let pa so se filmi predvajali v obeh dvorana. Dvorana rednega kina je imela 385 sedežev, dvorana kulturnega doma pa 330. Z leti se je začela filmska ponudba izrazito krepiti, zato je raslo tudi število filmskih predstav. Mnogokrat je bil isti film na sporedu v obeh dvorana, seveda z zamikom, da je kino operater lahko pravočasno dostavil filmske kolute.

Kinematografska distribucija je bila desetletja zelo zahteven logistični problem. Filmi so v naše kraje prihajali z zamikom, tudi nekaj let po njihovih premierah na zahodu. Za celotno državo je bilo na voljo le nekaj kopij, ki so potovale od kina do kina. Tehnična kakovost traku je bila praviloma slaba, vrteli so se namreč zelo iztrošeni filmi, na katere so se zgolj dodali podnapisi, v prvih letih zelo redko slovenski. Trak se je pogosto strgal in ga je bilo treba lepiti, tudi med projekcijo. Za en celovečerni film običajne dolžine je bilo potrebnih pet do šest velikih kolotov s 600 metri filma. Filmi so bili težki, potovali so po železnici in vedno se jim je mudilo v naslednji kinematograf. Do leta 1965 je bila večina filmov črno- belih, kasneje pa so prevladali barvni. Filmski spored se je oblikoval na filmskih sejmih, ki so se dogajali na različnih lokacijah Jugoslavije trikrat na leto. Ponudbo je predstavljalo enajst distribucijskih hiš, pri vseh je bil velenjski kino zelo cenjen, tako zaradi dobrega dela kot zaradi odlične kino opreme. Zato je občinstvo Kina Velenje vsa leta imelo privilegij dokaj zgodnjega ogleda filmskih novitet, ki pa v svetovnem merilu to niti niso bile več. Ne glede na to je bil obisk vseh segmentov programa kina odličen.

Raziskava z naslovom Ljudje v novem mestu iz leta 1965 je postregla s podatkom, da kar 74 odstotkov Velenjčanov, starih od 18 do 25 let, redno obiskuje kino. V povprečju pa ga je obiskovalo 50 odstotkov vseh občank in občanov, ne glede na starost, kar je bilo tedaj tudi slovensko povprečje. Večino dni v tednu, pa tudi konec tedna, je kino predstavljal edino večerno zabavo, otrokom pa so bile ob nedeljah namenjene dopoldanske matineeje. Velenjsko filmsko občinstvo je raslo skupaj z rastjo domačega filma in zelo kmalu začelo prihajati v stik z dosežki in presežki zahodnih filmskih produkcij. Poleg standardnih hollywoodskih zvezdnikov zlate dobe, presežkov evropskih kinematografij in vedno novih studijskih hitov vseh žanrov so kino v vrsti ponovitev povsem napolnile tudi projekcije špageti westerna in različne zvrsti akcijskega filma, nemške in ostale erotične komedije ter raznolika produkcija nekdanje skupne države, ki je v desetletjih zrasla v ugledno svetovno kinematografijo.

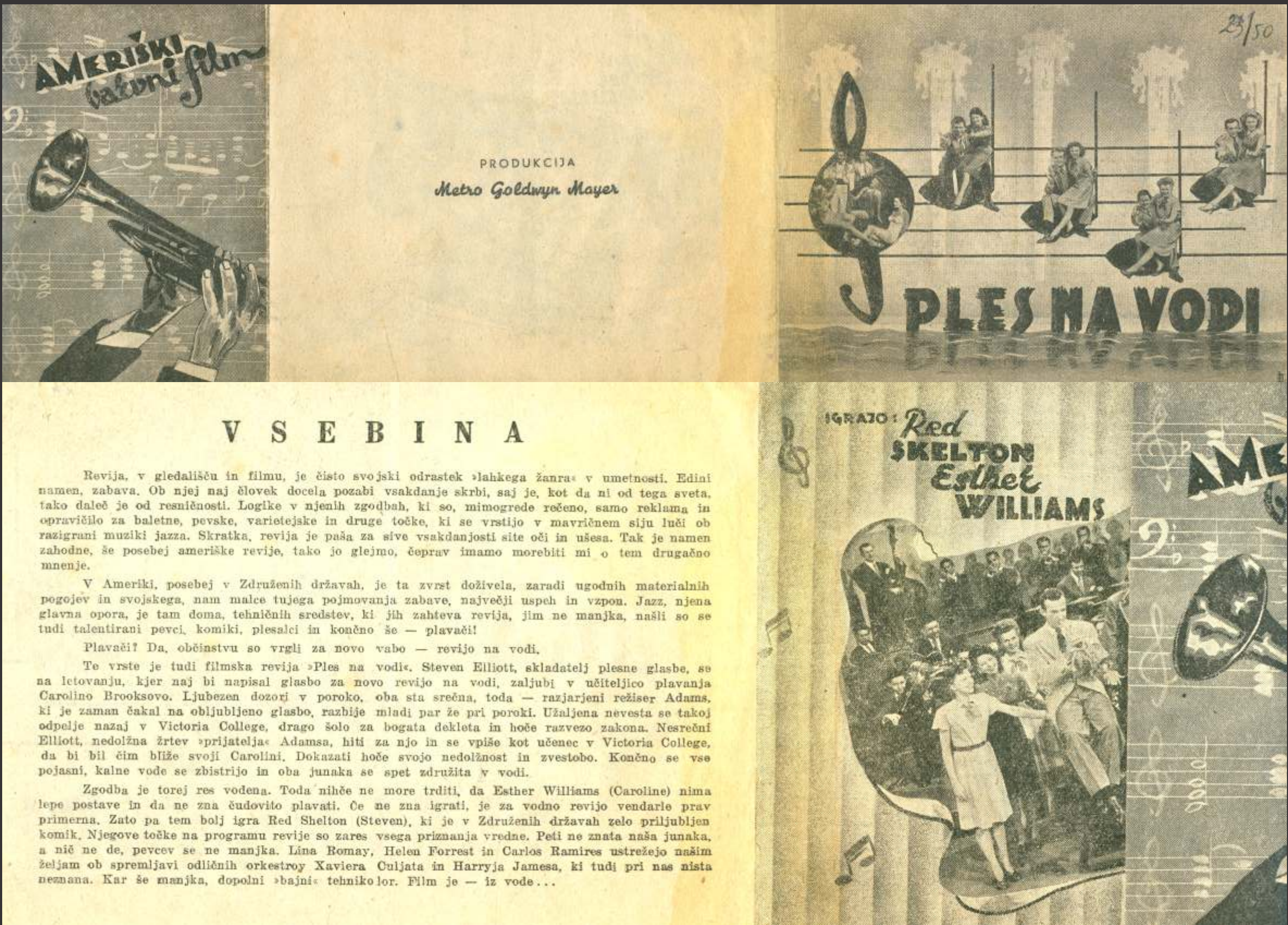
Zelo pomemben prispevek filmski kulturi v Velenju je dal Kino klub Gorenje, ki je začel delovati leta 1971. Združil in izobrazil je celo vrsto domačih ljubiteljskih ustvarjalcev, ki so ustvarili niz filmskih dosežkov in presežkov. Organiziral je tudi različne filmske večere, ki so vzgojili vrsto generacij zahtevnejšega občinstva. Na tem polju je velik prispevek dal tudi Kino 16, ki je začel delovati leta 1986. Tako samostojno kot v sodelovanju s kino podjetjem je pripravil vrsto tematskih filmskih ciklusov, ki so dobrodošlo zapolnili kvalitativne vrzeli v tedaj dostopni filmski ponudbi. Že vrsto let in še dandanes pa ljubiteljskemu filmu v Velenju pozornost namenja društvo Paka film, ki je prepoznavno tako po vrsti filmsko-vzgojno in domoznansko pomembnih produkcij kot po vsakoletnem festivalu ljubiteljskega filma, ki vedno znova predstavi sveže pristope AV ustvarjalnosti.

V letih hitrega razvoja Velenja je temeljno usmeritev predstavljala visoka raven družbenega standarda, na čelu s kulturo in prosveto.

Zlata doba Hollywooda je naše kraje nagovorila silovito - za razliko od držav za tedanje železno zaveso.

Filme so nekaj redno pospremile tako podrobne najave kot različne strokovne kritike.

Dvorana Doma kulture Velenje v prvotni podobi

Leta razcveta

Leta 1975 se je kino podjetje osamosvojilo. Poslovne prostore so dobili v kinu na Koroški cesti, ker je bila zgradba v zelo slabem stanju, pa so jo morali najprej dobro prenoviti. Ker denarja ni bilo, se je kolektiv kina odločil, da bodo sredstva pridobili z razširitvijo dejavnosti na zainteresirane okoliške kraje. Tako so z nekaj zagonskimi sredstvi uspeli aktivirati najprej kini v Šoštanju ter v Šmartnem ob Paki, potem pa še v Braslovčah, Doliču, Topolšici in Šempetru. Pridobljeni denar je zelo delaven kolektiv vložil v obnovo dvorane kina. Prispevali so ogromno svojega dela in časa, vrstile so se udarniške ure. Na tak način jim je uspelo obnoviti celo zgradbo od strehe navzdol, vse do notranje opreme in projekcijske tehnike.

Sedemdeseta in osemdeseta leta preteklega stoletja so bila na veliko področjih zelo živahna, to se je manifestiralo tudi v delovanju velenjskega kina. Številne in zelo številčne povojne generacije so odrasle in vstopile tako v vrste ustvarjalcev kot v množice občinstev. Zvrstil se je niz premikov na vseh področjih popularne kulture, posebej intenzivno pa je bilo dogajanje na segmentih glasbe in filma. Okrepljena industrija zabave je v tvornem sodelovanju z dodobra razvitimi tiskanimi in elektronskimi mediji na svetovne trge plasirala kopico produktov, ki so nove trende trasirali ali sledili. Pojavila se je dolga vrsta svežih zvezdnikov, ki so nagovorili nove rodove. Posebej jugoslovanski socializem je postajal vse liberalnejši, družba pa se je tudi v Velenju vse bolj odpirala. Tudi v kinematografe so začele prihajati vsebine, ki jih pred tem ni bilo. Vse to globalno dogajanje se je odrazilo tudi na obeh tedanjih platnih in v obeh dvoranaх lokalnega kina. Programi so bili še bogatejši in obisk je naraščal.

Posebna znamenitost tistega časa je bilo zelo moderno ozvočenje, prvi Dolby sistem v Sloveniji. Šlo je za opremo Dolby Ultra Stereo, ki je v Velenje prišla preko Manchesterja iz Los Angelesa, iz dvorane, ki jo ves svet pozna po podelitvah oskarjev. Tam so si omislili še novejši zvočni sistem, Rajko Djordjevič pa je poskrbel, da je praktično nova vrhunška oprema prišla natanko v velenjski kino. Ob tej priložnosti sta dvorano ob Sončnem parku obiskala tudi podpredsednik družbe Dolby in visoki predstavnik združenja ameriških operaterjev.

Te čase sta zaznamovali borba za vstopnice in nepopisna gneča v kinu, v katerem so prodajali tudi stojšča in venomer opozarjali, da je kajenje prepovedano. Glasno komentiranje vsebin in tekmovanje v duhovitosti pripomb sta pospremili skorajda vsako projekcijo. V akcijskih in erotičnih žanrih je bilo iz občinstva vedno moč slišati glasna opozorila in navodila junakom. Tedanji idol Bruce Lee je mnogokrat poskrbel tudi za prakticiranje borilnih veščin neposredno po kinematografski predstavi. Običajno so trpela debela drevesa Sončnega parka, neredko pa tudi iz kina gredoči ali pa kar tako mimoidoči. Tedanja mladina si je pogosto raje kupila cenejše vstopnice za stojšča, ki so omogočale tudi udobna, s priročnimi vietnamkami in podobno garderobo tistega časa pogrnjena ležišča pred prvo vrsto, posebej iskana je bila lokacija ob oblazinjenih vratih stranskega vhoda.

V tistem času je bilo v kinu veliko obiskovalcev, toda to je bilo obdobje dirigirane cene kino vstopnice, ki je bila enakovredna ceni ene steklenice piva. Zato se kljub velikemu obisku ni dalo kaj dosti prihraniti. Tedaj je v kinu delalo 11 zaposlenih, največ obiskovalcev pa so našteali v letu 1986, in sicer kar neverjetnih 226.000. Zelo pomembno je, da tedanje podjetje kljub izraziti usmerjenosti v tržne rezultate ni zanemarilo zahtevnejših filmskih žanrov ter sporedov za otroke in mladostnike. Filmsko gledališče v domu kulture, vsakoletni ciklus Pula po Puli in drugi sporedi so redno nudili kakovostne filme.

Nekdanja dvorana je premogla 385 sedežev, vrsto let jih je bilo premalo, zato so bila na prodaj tudi stojšča.

Razstava likovnih del otrok v predverju kina

Druženje ob šanku v predverju kina

Del programa se je predvajal s srbohrvaškimi podnapisi filmov.

Filmski spored je bil vedno zelo raznolik in kar se je dalo aktualen.

Nekdanje okence za prodajo vstopnic v kulturnem domu.

Kolektiv Kino podjetja se je znal povezati v delu in napredku, pa tudi v radostih ob uspehih.

Vrtinci sprememb

Gospodarska panoga prikazovanja filmov je bila izjemno uspešna tudi v Velenju. Hiter razvoj tehnologij pa je kmalu znova privedel do korenitih družbenih sprememb. S pojavom vsakomur dostopnih videorekorderjev so se pojavile tudi videoteke. Erotika in pornografija sta se prvi poslovili iz kinematografov in trajno preselili v intimnejša okolja. Tudi drugim filmskim zvrstem in žanrom se ni pisalo dosti bolje. Obisk kina je upadal povsod in tudi v Velenju. Leta 1989 je simbolno padel berlinski zid in po vsem svetu je sledilo burno obdobje. Slovenija se je leta 1991 osamosvojila in spremenila družbeno ureditev. V nelahkih letih za kinematografijo pa se je v Velenju zgodila še boleča prigoda za vrsto generacij. Leta 1992 je dvorano uničil požar. Meščanke in meščane je izguba povezala tako v žalosti kot v upanju, da mesto kina ni izgubilo za večno.

Tedanje kino podjetje je našlo rešitev in v sodelovanju z Gorenjem Velenju pričaralo dve najsodobnejši dvorani tistega časa v Sloveniji. Zrasli sta med obnovo Hotela Paka v njegovem prizidku (nekdanjem kegljišču in zatem še koncertnem prizorišču, diskoteki, nočnem baru in biljardnici) ter zaživel leta 1998. V našem mestu smo takrat lahko prvič v kinu slišali prostorski zvok sistema Dolby DTS. V veliki dvorani velenjskega kina za eno od najboljših zvočnih slik v Sloveniji še iz tistega časa skrbi enih in istih 24 diskretno skritih zvočnikov. Gledalci so se sprva množično vrnili v kino, a ne za dolgo.

Dodatne spremembe je prinesel internet. Najnovejši filmi so bili vsakomur na voljo, še preden so se pojavili v slovenskih kinematografih, in obisk je znova strmo padel. Filmsko piratstvo je vrsto let cvetelo, kino dvorane pa so privabljele le še najzvestejše občinstvo. Kinematografsko panogo so v letih upada obiska začeli reševati multipleksi, ki so prihodke ustvarjali tudi s prodajo pijač, kopic in druge hrane, bowlingom, oglaševanjem in ostalimi navezavami na trgovska središča. Manjši kinematografi so v novih okoliščinah postali nekonkurenčni, mnogi so zaprli svoja vrata, leta 2005 je usahnilo tudi velenjsko kino podjetje.

Leta 2004 je Slovenija vstopila v EU, spremenili so se tudi zakonodajni okviri v zvezi s kulturo in kinematografijo. Velenjska kulturna krajina je bila z zaprtjem kina bistveno okrnjena. Mestna občina Velenje, ki slovi kot kulturi izrazito naklonjena lokalna skupnost, je leta 2007 našla rešitev ponovnega zagona kina pod okriljem Knjižnice Velenje, ta dejavnost pa se je leto zatem prenesla na novoustanovljeni Festival Velenje, ki je v letih priprave na izvedbo ambicioznega projekta Evropska prestolnica kulture 2012 prevzel vlogo krovnega povezovalca velenjskega kulturnega sektorja.

Po dobrem stoletju pa je prišel še čas, da se 35 mm filmski trak poslovi kot medij kinematografske distribucije in projekcije. Prelomnico je predstavljal film Jamesa Camerona Avatar leta 2009. Vsi najpomembnejši svetovni kinematografi so ga usklajeno predvajali takoj po izidu in takrat se je digitalna tehnologija DCI skokovito uveljavila. Prehod na drago novo opremo pa je manjšim kinom predstavljal nepremostljivo težavo. Tedaj so se slovenski mestni kinematografi povezali v nacionalno art kino mrežo. Ustanovno skupščino je Kino Velenje priredil v mali dvorani Hotela Paka. Združenje je opravilo dve ključni poslanstvi. Prvo: večina članov je vstopila v združenje Europa Cinemas in začela prejemati simbolno podporo za umetniški program. In drugo: vzpostavilo se je sodelovanje z ministrstvom za kulturo in Slovenskim filmskim centrom, kar je privedlo do posodobitve art kinematografov. Od tedaj naprej so vsi aktualni kakovostni filmi spet ažurno dostopni v slovenskih mestnih kinematografih, tudi v Kinu Velenje.

Požar, 1992

Gašenje požara

Dvorana po požaru

Obnova Hotela Paka ter gradnja velike in male kinodvorane

Opremljanje velike dvorane Hotela Paka

Odprtje velike dvorane Hotela Paka, 1998

Velenjska premiera slovenske mladinske uspešnice Gremo mi po svoje, 2010

Ustanovna skupščina Art kino mreže Slovenije, 2010

Velenjska premiera filma Orkester ob kulturnem domu, 2021

Nazaj v prihodnost

Velenjskemu kinu so vseh 75 let uspevale štiri ključne stvari: vedno je nekako uspel zagotoviti dostopnost do raznolike domače in svetovne aktualne filmske produkcije, vselej je prepoznaval poti razvoja kinematografske panoge, kontinuirano je povezoval filmske ustvarjalce z občinstvom in najpomembnejše: vedno je nekako preživel. In obstal in je še danes tu, v Velenju. Dasiravno so mnogi mnogokrat mislili, rekli ali zapisali, da ga je konec in da sodi zgolj v preteklost. Tudi v kontekstu, "da dandanes je pa itak vse na internetu". Ni. Kinematografska izkušnja je zares doma zgolj v kinu. Ob stoletnici kina bo še boljša razstava, do tedaj pa v njem še čudovita paleta res dobrih filmov. Za vse, ki imajo filmsko ustvarjanje zares radi. In vedo, da na malem zaslonu in v mali sobi pač ni tistega, čemur filmoljubci vseh generacij po filmsko rečemo „big picture“ ali prepoznavamo v starem večno aktualnem nekdanjem oglasnem sloganu „zvok in slika kot se šika“. Danica Ograjenšek - Dana, ki je v kinu delala dobra štiri desetletja, je na mlajše sodelavke in sodelavce prenesla tudi najkrajši in najpomembnejši stavek: „Kino je prostor z dušo, dušo pa mu dajemo ljudje.“ V lepi slovenski besedi srečanje se druga prav takšna, sreča, ne skriva kar tako. Tudi za to, za srečanja in srečo, gre tudi v velenjskem kinu, kjer je bil vedno vsak dobrodošel in nikoli nihče sam.

Česa bolj nevhvaležno tveganega od napovedovanja prihodnosti dejansko ni. Zgolj preteklost in sedanjost znata biti dovolj znani. Pa vendar. Kino je vedno nekako preživel, podobno kot gledališče ob pojavu filma in radio ob pojavu televizije. In kino bo v Velenju še naprej. Čvrste podlage za to ima tako v tradiciji in Lokalnem programu kulture Mestne občine Velenje kot tudi v Nacionalnem programu za kulturo Republike Slovenije in drugod. Če bi morebiti mesto kdaj postalo tako veliko, da bi utegnilo komercialnim prikazovalcem zanimivo postati, bi Velenje verjetno dobilo še multipleks v katerem od trgovskih središč ali drugje. Morda bi bilo dobrodošlo oboje. Ampak. Žlahtna dejavnost mestnega kina z umetniškim programom, filmsko vzgojo in promocijo lokalne, nacionalne, evropske in globalne filmske ustvarjalnosti bi tudi v tem hipotetičnem primeru ostala zgolj na ramenih Kina Velenje, ki na temeljih izvajanja kulturnih programov v skupno, splošno in javno dobro v obliki javne službe deluje pod okriljem Festivala Velenje.

Kino je v tem mladem mestu že trikrat zaprl svoja vrata. Prvič zaradi požara, drugič iz poslovnih razlogov in tretjič zaradi ukrepov iz naslova preprečevanja širjenja virusnih okužb. Vse sorte zgodb in prigod zagotovo še pride. Velenjski kino pa jih bo že nekako znal prepoznati in prebroditi. Ter vsakič znova luči ugasniti natanko zato, da se na platnu pojavijo svetlobe in da se prostor napolni s harmonijami vseh sort. Dobro in lepo širiti je vedno vredno. In je treba. Ker brez tega lahko posameznik, skupina ali skupnost zdrsejo v plehkost, ki zlahka vodi do barbarstva. Knjige in filmi in drugi mediji podajanja pripovedi nas učijo, da se tudi to kdaj zgodi. In da tudi to mine. Brez nenehnega širjenja obzorij nikoli ne gre. Zato mora velenjski kino še naprej filme vrteti. In jih bo. Kino bo v Velenju dokončno ugasnil luči, zaprl svoja vrata in prenehal trosenje svetlob, zvokov in filmskih zgodb vseh sort, ko bo izpolnjen zgolj eden od zgolj treh pogojev: ko filmov ne bo več, ko bo zmanjkalo ljudi, ki bi razumeli in želeli kinematografsko izkušnjo, ter ko v Velenju ne bo nikogar več, ki bi se mu ljubilo boriti za to, da v mestu kino je. Marsikje je dandanes že tako, dasiravno je takšna okolja zelo težko povezovati z urbanostjo ter jih poimenovati z besedo mesto. Upajmo in verjemimo, da pri nas temu nikoli ne bo tako. Naj se filmi za vse generacije in vse okuse v velenjskem kinu vrtijo še naprej in na vekov veke vekomaj. Za dobro vsakogar in v stalni promociji filmske kulture.

Velenjska premiera filma Kekec, tri dni pred poroko, 2012. Jaka Šuligoj je za ta film prejel vesno na Festivalu slovenskega filma.

Pouk animiranega filma za otroke velenjskih vrtcev

Filmske učne ure za mlade z Markom Mandičem in Jako Šuligojem

Razstava zametkov filmske pripovedi celotne najstarejše generacije otrok Vrtca Velenje

Z dedkom in babico v kino, 2011

Tomaž Hudomalj v izbrani družbi ob 60-letnici Kina Velenje, 2008

Filmski cikelus Zvezde pod zvezdami poleti brezplačno ponudi izbor kakovostnih filmov aktualne kinematografske sezone za vse okuse.

Razstavi ob bok

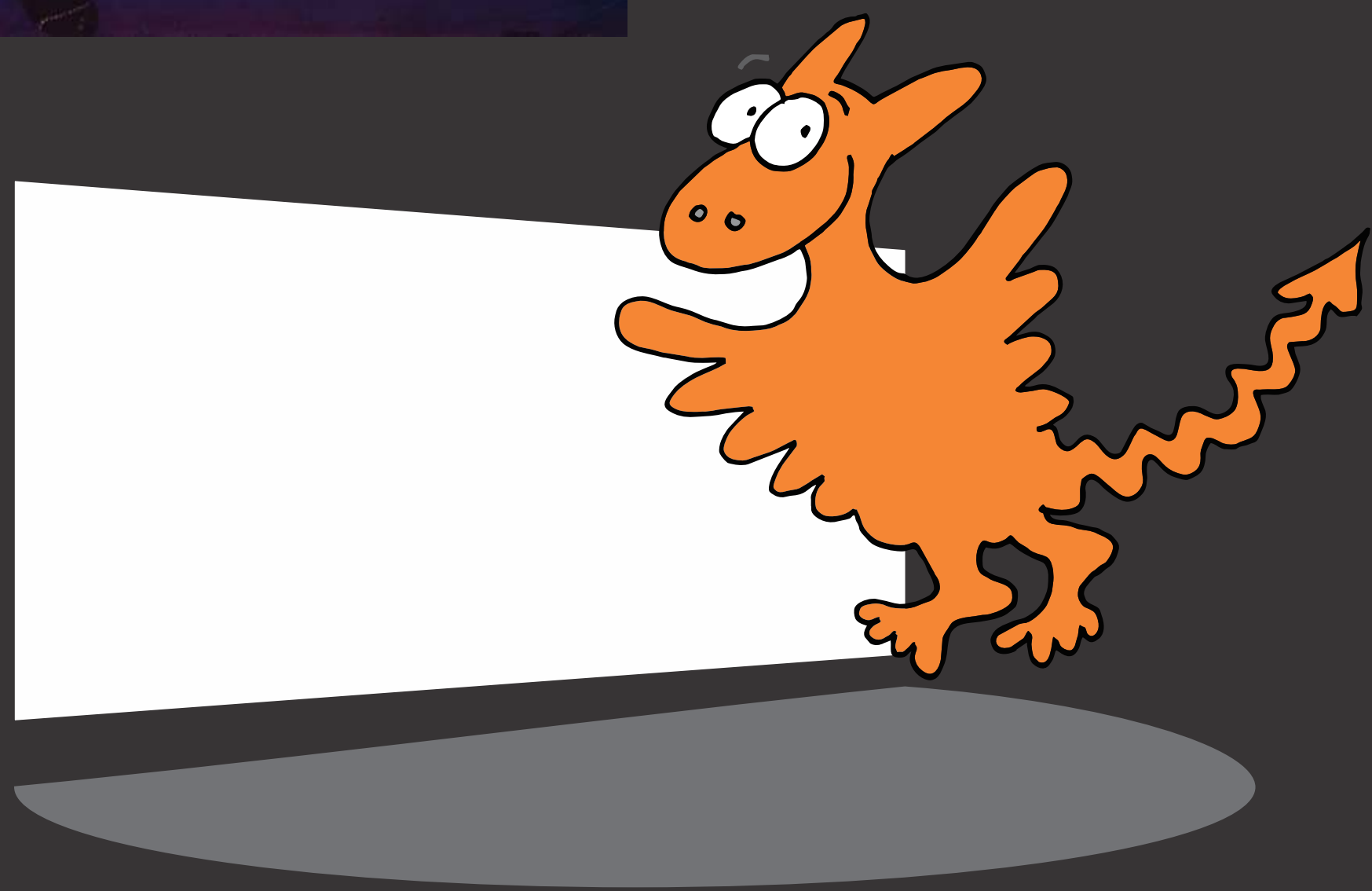
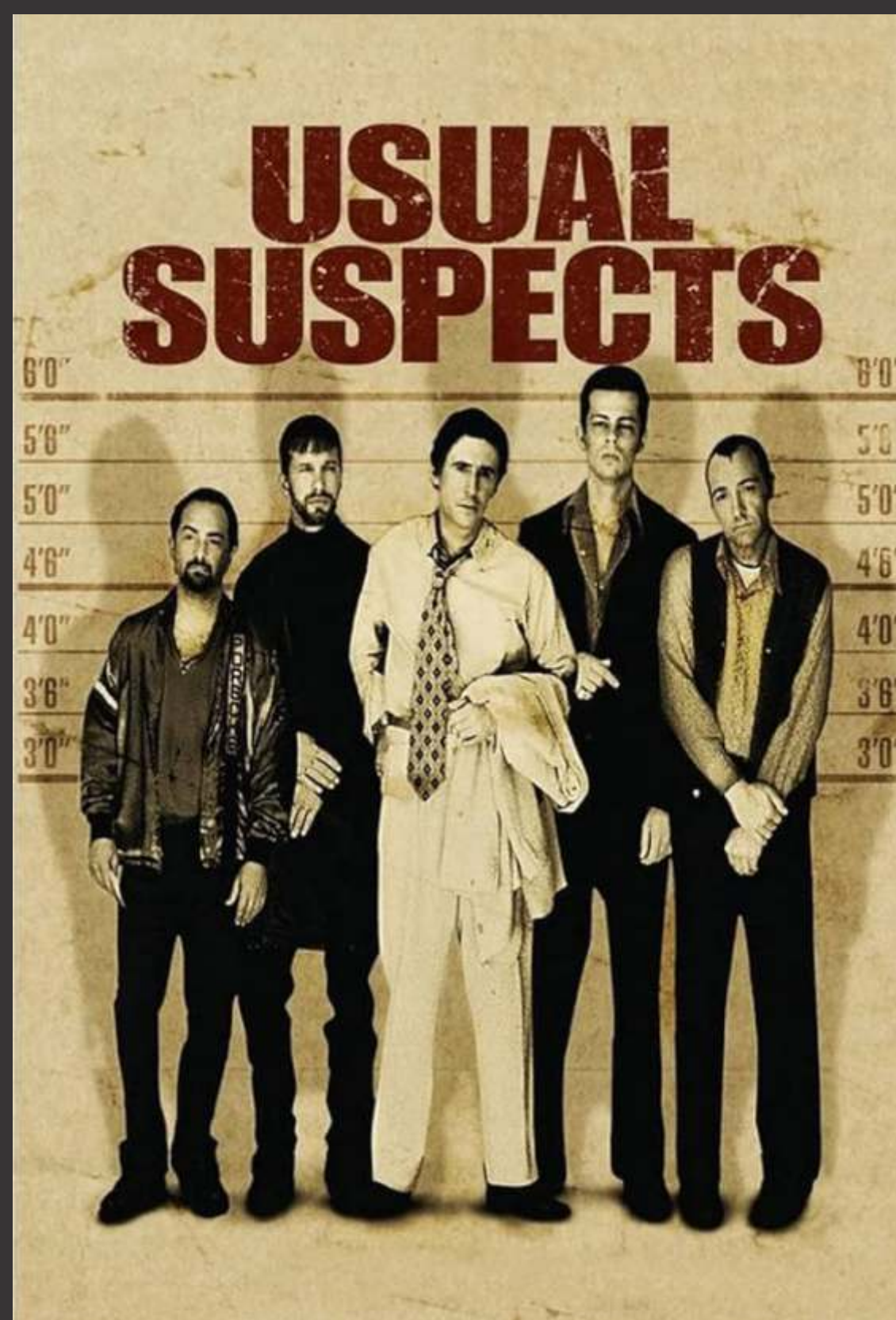
Zgodba velenjskega kina je pestra, bogata, dinamična, zanimiva ... Filmska. Tu in tam dramatična, zelo pogosto zelo smešna, vseskozi pa pretežno očarljiva, pristrčna in vsaj na nek način romantična. V format skromne knjižnične razstave se je ujeti preprosto ne da. Tudi v roman ali film ne bi šla in je kar prav tako. Naj jo vsakdo vidi in doživlja po svoje. Saj je skorajda z vsem na prostranih poljih kulture tako, vključno s filmi, knjigami, razstavami in ostalimi poskusi zajemanja in podajanja te ali one stvarnosti. Nikoli dve osebi istega filma ne vidita popolnoma enako, skorajda vsa čarobnost ustvarjalnosti se skriva v tem banalnem dejstvu. In je kar prav, da zgodbo o 75 letih delovanja našega kina vsakdo vidi tudi po svoje, vsi naši odtenki jo delajo še boljše in veliko večjo od vsakogar.

Tri četrtnine stoletja niso kratka doba nikjer, posebej v Velenju ne. V 75 letih se je v našem mestu zgodilo in zgradilo ogromno vsega in tudi mestni kinematograf je bil vseskozi tako spremljevalec kot gradnik prepoznavno klene in ambiciozne lokalne skupnosti. Na svojih platnih je predvajal praktično vse, kar se je v desetletjih predvajati dalo. V naše kraje je pripeljal nepregledno množico svetlob, barv, podob in zgodb, ki so odražale duh posameznega časa. Vedno znova pa je odstiral tudi nove svetove in nove trende ter se prilagajal tehnološkim in družbenim spremembam. Ne, na 9 plakatov in v nekaj vitrin ta zgodba ne gre. In je še kako prav, da ostane malce mistična in venomer magična ter predmet vedno novih obujanj spominov in prepoznavanj tega ali onega fenomena iz neskončnega oceana razpoložljivih gradiv in drugih utrinkov preteklosti in sedanjosti. Na tej razstavi je zelo malo prikazanega, ogromno pa je izpuščenega. Tudi v želji po izluščenju rdeče niti kratke pripovedi o kinematografu, ki nas povezuje. Veliko vsega ostaja za dolge večne pogovore o filmu, kinu, mestu, domovini, planetu in preostalem kulturnem, zabavnem, poučnem, grotesknem, komičnem, romantičnem, grozljivem, dramatičnem ali kateremkoli drugem vesolju, ki jih filmska panoga med občinstvo vsega sveta enkrat tako in drugič drugače tako lahko in v takšni obilici nenehno trosi.

Film in kino sta posebej neločljivo povezana s spreminjajočimi se družbenimi razmerami, nenehnim napredkom tehnologij, spremembami vedenjskih vzorcev in kulturnih trendov ter evolucijo filmske ustvarjalnosti in produkcije. Zato je zgodba o 75 letih velenjskega kina izrazito večslojna, prepletena, zapletena in morda neulovljiva v katerikoli izrazni format. Dasiravno je zgolj: preprosto lepa. Kratka pač ne. Pričujoča razstava zgolj vabi na kratek sprehod skozi že kar častitljiva leta velenjskega kina.

Nekaj malega osebne note sem kajpak kljub zapriseganju, da temu ne bo tako, v to razstavo dodal. Ker imam ta kino že več kot pol stoletja iskreno rad tudi tako, da sem že skoraj dve desetletji tudi službeno v to zgodbo vpleten. In za poudarjeno vsak slučaj poudarjam, česar se sicer kot samoumevno ne poudarja ob avtorskem delu: tudi v primeru te razstave gre le za strnjen pogled in le za avtorjevo perspektivo. Kakopak. Verjamem pa, da tale skromna razstava vsakomur, ki se bo te kompleksne zgodbe lotil kdaj kasneje, ponuja in odstira čisto dovolj izhodišč za nadaljnje početje. Vse skupaj zlahka strnem v en stavek: Kino Velenje, bravo in hvala za vse!

Peter Groznik - Peč

KinoZaver

